För Sverige nya Coleoptera.

II.

Av

CARL H. LINDROTH och THURE PALM.

Större delen av i denna uppsats behandlade arter ha anträffats under en av oss sommaren 1933 företagen entomologisk resa genom Klarälvdalen. Till kännedomen om de övriga arterna, tagna på andra platser i landet, ha i ett par fall även andra coleopterologer genom sina insamlingar bidragit. Namnet på den person, som svarar för fyndet, angives vid resp. art inom parentestecken.

1. **Dyschirius angustatus** Ahr.

Vrml. Höje 1 ex. (Palm) 7/6 1933 vid stranden av Klarälven. Djuret anträffades krypande på sanden vid en lokal, där flera *Bledius*-arter levde, såsom *B. tibialis* Heer, *fuscipes* Rye, *subterraneus* Er., *opacus* Block och *longulus* Er.

I Fennoskandia är arten förut endast funnen i Norge, men där på flera platser vid finsandiga älvstränder, sydligast i Dovre, nordligast vid Alten i Finmarken (Munster, N. Ent. Tidskr. I, 5). I Danmark förekommer arten på Själland och i södra hälften av Jylland; i övrigt är den utbredd över Mellaneuropa till n. Italien och Bosnien.

2. **Bembidion Siebkei** J. Müller.

Vrml. Fastnäs 9/6 1933, ö. stranden av Klarälven, 1 ex. (Lindroth) vid vattenlinjen under ett sandras omedelbart s. om färjstället.

Artnamnet har ursprungligen givits av Munster *in litt.* (och sålunda uppförts av Sparre-Schneider i Tromsö Mus. Aarsh. 30). En beskrivning lämnas emellertid först av Josef Müller 1918 (Koleopt. Rundschau 7., p. 94), vilken uppfattar arten som *subsp.* till den mellaneuropeiska *B. distinguendum* Duv. Såsom Munster senare påpekat, avviker *Siebkei* emellertid distinkt från denna art, framför allt genom täckvingarnas utpräglade, nätformiga mikroskulptur. Enligt Munster (N. Ent. Tidskr. n:r 1, 1920) är *Siebkei* sannolikt

identisk med *petrosum* Gebl., känd från Sibirien, vilket namn i så fall har prioritet. T. v. torde det vara säkrast att uppföra arten under namnet *Siebkei* J. Müller.

Hittills är den blott känd från åtskilliga lokaler i Norge, där den tycks förekomma bicentriskt, dels inom ett område i det nordligaste (sydligast i Saltdalen), dels i Dovretrakten och vid Glommen i söder.

3. **Perileptus *(Blemus)* areolatus** Creutz.

Vrml. Fastnäs 9/6 1933 1 ex. (Palm) på slamsand vid v. stranden av Klarälven; Vrml. Vingäng 12/6 1933 1 ex. (Palm), 2 ex. (Lindroth) på grusbankar i älvens delta vid Vingängsjön. På den senare lokalen uppehöllo sig djuren under småstenar nära vattenlinjen och levde där i sällskap med *Bembidion prasinum* Duft., *Atheta subtilissima* Kr., *thinobioides* Kr. och *delicatula* Sharp., *Thinobius longipennis* Heer, *Trogophloeus gracilis* Mnnh. och *subtilis* Er. m. fl.

Denna art äger sin huvudutbredning i Mellan- och Sydeuropa, varest den är allmän vid flodstränder, saknas i Danmark och Finland[1] men är funnen på flera platser i s. delen av Norge, västligast i Stavangertrakten och östligast vid Mjösen.

4. **Calathus mollis** Marsh.

Åtskilliga till *Calathus melanocephalus* L. förda ex. från sydligaste Sverige ha länge synts oss misstänkta, då de genom sin färg och allmänna habitus ganska betydligt avvikit från normala *melanocephalus*. Först efter erhållande av utländskt (danskt) jämförelsematerial har full visshet vunnits, att dessa ex. verkligen tillhöra *C. mollis* Marsh.

Huruvida dessa båda äro väl skilda arter, förtjänar måhända ytterligare undersökas. Arterna kunna tillförlitligt bestämmas efter Ganglbauer »Die Käfer von Mitteleuropa» I., p. 245. Även färgkaraktärerna tyckas vara konstanta. Däremot är det ej alltid så lätt att för de båda arterna konstatera olikheten i längd hos bakbröstets sidoplåtar (episterna).

Av *C. mollis* ha vi sett talrika svenska ex. från Skåne, Småland, Öland, Gotland och Gotska Sandön. Arten synes uppehålla sig på torra, sandiga, gärna ljungbevuxna marker.

5. **Ocalea Lysholmi** Munster.[2]

Sml. Uppgränna 30/4 1933 över 100 ex. (Jansson, Lindroth, Palm) i bäckravin med yppig lövskogsvegetation. Djuren levde

[1] Seidlitz' uppgift i »Fauna Baltica» om artens förekomst i Sverige och Finland torde icke grunda sig på några i dessa länder anträffade ex.

[2] I utredningen av denna art har Redaktör A. Jansson, Örebro, deltagit.

djupt ned i en bädd av mycket fuktiga löv, kvistar och slam, vilka ansamlats på skiffergrusgrund vid en hastigt rinnande skogsbäck nära dess mynning i Vättern. I samma biotop förekommo *Bembidion nitidulum* Mrsh., *Ocalea picata* Steph., *Atheta insecta* C. G. Thoms. och *sulcifrons* Steph., *Dianous coerulescens* Gyll., *Lesteva pubescens* Mnnh. m. fl. — Då lokalen en månad senare åter besöktes, anträffades arten mycket sparsamt, och ännu längre fram på sommaren hade den alldeles försvunnit (Palm).

Ocalea Lysholmi wurde von Munster im Norsk Ent. Tidskr. II., 6, p. 356—357 als *subsp.* von *rivularis* Mill. beschrieben. Durch das freundliche Entgegenkommen des Autors sind wir in der Lage gewesen, Typen-Exemplare zu untersuchen, und haben dadurch feststellen können, dass unsere Stücke mit den norwegischen identisch sind. Ausserdem haben wir die Art mit einer Anzahl mitteleuropäischer Stücke von *rivularis* verglichen, welche Art unserer Ansicht nach so bedeutende und konstante Verschiedenheiten der *Lysholmi* gegenüber aufweist, dass diese kaum als *subsp.* von *rivularis* betrachtet werden darf.

Nach der Originalbeschreibung unterscheidet sich *Lysholmi* von *rivularis* durch den robusteren Bau sowie durch etwas dichtere und kräftigere Punktierung der letzen Dorsalsegmente des Abdomens. Drei norwegische Stücke (aus Grong und Engervand in Baerum) lagen dem Autor bei der Beschreibung vor.

Bei Durchmusterung unseres grossen Materials von *Lysholmi* und *rivularis* ergaben sich ein paar neue und teilweise leicht erkennbare, entscheidende Merkmale: — Die Färbung von *Lysholmi* ist als Regel eine beträchtlich dunklere, namentlich die der Flügeldecken sowie der Abdominalspitze. Bei *Lysholmi* sind Kopf und Halsschild zerstreut und fein punktiert und dazwischen deutlich chagriniert, bei *rivularis* dichter und kräftiger punktiert und fast ohne Mikroskulptur. Beide Arten sind dadurch am Vorderkörper nur matt glänzend, was bei *Lysholmi* durch die Chagrinierung, bei *rivularis* aber durch die Punktur hervorgerufen wird. Am Hinterkörper scheint, neben dem von Munster hervorgehobenen (bei unseren Exemplaren weniger deutlichen) Unterschied der Punktierung, auch die Mikroskulptur bei etwa 125-facher Vergr. verwertet werden zu können. Am 5. (freiliegenden) Tergit ist sie bei *Lysholmi* kräftiger, weniger dicht und namentlich auf der ersten Hälfte des Tergits deutlich netzförmig ausgebildet. Bei *rivularis* besteht die Mikroskulptur aus schwächeren, dichteren, fast parallelen Wellenlinien, die sich nur durch einzelne Queranastomosen verbinden.

Auch mit *O. picata* Steph. wurde *Lysholmi* verglichen. *Picata* unterscheidet sich von den beiden übrigen durch kleinere Grösse, starkeren Glanz (Kopf und Halsschild zerstreut und schwach punktiert und fast ohne Mikroskulptur), durch im Verhältnis zum Kopf

breiteren, an den Seiten deutlicher gerundeten Halsschild aber schmälere Flügeldecken, endlich durch die noch dichtere (als bei *rivularis*) und etwas schwächere, wellenartig ausgebildete Mikroskulptur am 5. Tergit.

Irgendein merkbarer Unterschied im Bau der männlichen Genitalien der drei Arten konnte nicht festgestellt werden.

Ocalea Lysholmi ist derzeit nur aus Norwegen und Schweden bekannt. Der von Frisendahl (Ent. Tidskr. 1917, p. 298) erwähnte Fund von *Ocalea rivularis* (Jmtl. Ragunda, mehrere Exemplare in Schlamm am Rande einer Waldbaches) bezieht sich nach von uns untersuchten Belegstücken ebenso auf *Lysholmi;* ebenso nach Munster (l. c.) wahrscheinlich ein von Lysholm publizierter Fund von *rivularis* aus Trondheim. — *Ocalea rivularis* scheint demnach in Skandinavien nicht vorzukommen, sondern dürfte daselbst von *Lysholmi* ersetzt werden.

6. Atheta *(Hydrosmecta)* delicatula Sharp.

Vrml. Vingäng 12/6 1933 1 ex. (Lindroth) bland grus och småsten vid nö. kanten av deltat tillsammans med *subtilissima* Kr. m. fl., vilken art den i storlek, färg och snabba rörelser mycket liknar; Vrml. Slättne 17/6 1933 1 ex. (Lindroth) på v. älvstranden, som är sandig med småsten och grus.

Arten torde överallt vara sällsynt. Den är funnen utom på Mellaneuropas fastland i Skottland och Norge (Stjördalen, Gorzzejok i Karasjok).

7. Ischnopoda *(Cathusya, Tachyusa)* scitula Er.

Vrml. Munkfors 20/6 1933 1 ex. (Palm); Vrml. Olsäter 20/6 1933 20 ex. (Lindroth, Palm); Vrml. Deje 21/6 1933 1 ex. (Palm). På alla tre lokalerna förekom arten på slamsand vid Klarälven, i sällskap med *Bledier*, av vilka vid fyndplatserna särskilt *fuscipes* Rye och *subterraneus* Er. voro allmänna. I samma biocönos anträffades *Ischnopoda leucopus* Marsh. talrikt.

I. scitula är tagen under liknande ekologiska förhållanden i Norge (Kongsvinger vid Glommen) och Finland (Vammeljoki älv). I Danmark är den funnen på flera lokaler, dock endast på Jylland, och i övrigt är arten utbredd över större delen av Mellaneuropa och England.

8. Bledius *(Blediodes)* terebrans Schiödte.

Vrml. Klarälven 1933: Deje 21/6 1 ex. (Palm); Höje 8/6 2 ex. (Palm); Olsäter 20/6 1 ex. (Lindroth); Ekshärad 19/6 1 ex. (Palm);

Likenäs ¹¹/6 2 ex. (Palm); Vingäng ¹³/6 1 ex. (Lindroth); Långflon ¹⁵/6 3 ex. (Palm). — Arten är sålunda ganska utbredd vid Klarälven men förekommer mycket sparsamt i förhållande till släktets övriga arter. Den anträffades mestadels i sällskap med *B. talpa* Gyll., grävande gångar i den tämligen grovkorniga, nästan sterila flodsanden, oftast på mera plan mark och lägre nivå (närmare vattenlinjen) än flertalet andra *Bledier*.

B. terebrans är förut funnen i Finland (Vammeljoki), Norge (flera lokaler, enligt meddelande av Bergmester Munster i brev), Danmark (Jylland, Själland, Bornholm) och England. — Då den på kontinenten gällt för synonym med *pallipes* Grav. (t. ex. av Ganglbauer och Reitter), från vilken art den emellertid är väl skild, är den där möjligen förbisedd och kan tänkas ha en vidsträcktare utbredning.

9. Bledius *(Blediodes)* longulus Er.

Nb. Älvsbyn ¹⁷/6 1930 8 ex.[1] (Lindroth, Palm) i sandiga nipor vid Piteälven; Vrml. Klarälven 1933 (Lindroth, Palm): Karlstad, Forshaga och Deje ²¹/6, Olsäter och Munkfors ²⁰/6, Höje ⁷/6, Ekshärad ¹⁹/6, Sälje, Stöllet och Ambjörby ¹⁸/6, Likenäs ¹¹/6, Slättne ¹⁷/6 och Vingäng ¹²⁻¹⁴/6. Vid Klarälven är *B. longulus* föga sällsynt och anträffas på högre nivå än övriga arter av släktet, nämligen på små avsatser i strandvallens övre delar, där gångarna anläggas i tämligen torr, ofta något myllblandad sand, gärna i halvskugga av överskärmande gräs, örter eller lövbuskar.

I Norge är *B. longulus* tämligen utbredd vid sandiga älvstränder (Munster, Norsk Ent. Tidskr. I, 5. p. 260), i Finland är den funnen vid Vammeljoki och Petsamonjoki, i Danmark på flera lokaler (vid sandiga sjöstränder o. l.) och i övrigt i Mellaneuropa, varest den uppgives vara sällsynt vid flodstränder.

10. Trogophloeus *(Taenosoma)* impressus Boisd.

Ög. Motala ¹⁴/5 1933 1 ex. (Palm) vid den sanka, översvämmade, vegetationsrika stranden av Illersjön. I samma biotop levde talrika ex. av *Ocyusa maura* Er., *Hygronoma dimidiata* Grav., *Stenus pubescens* Steph. och *cicindeloides* Schall., *Quedius umbrinus* Er., *Pycnoglypta lurida* Gyll. m. fl.

Denna art är förut känd från Finland (Kuokkala, Ik., Not. Ent. 1933, p. 124), Danmark, Mellaneuropa, Italien, Ryssland och Kaukasus.

[1] Dessa ex. äro identiska med den »*Bledius n. sp.*», som omnämnes i Ent. Tidskr. 1933, p. 106. — *B. longulus* synes vara en med avseende till storleken och halssköldens form något varierande art; Älvsbyn-ex. avvika med hänsyn till dessa karaktärer från typiska *longulus*.

11. **Trogophloeus (*Taenosoma*) subtilis** Er.

Vrml. Vingäng 13/6 1933 1 ex. (Lindroth) på ö. älvstranden omedelbart n. om deltat, något stenig, svagt sluttande sandstrand, tillsammans med bl. a. 1 ex. av *T. gracilis* Mannh. — Dessa båda arter stå varandra synnerligen nära. *T. subtilis* avviker från *gracilis* genom ännu smalare kroppsform, mindre ögon, i förhållande till halsskölden tydligt kortare täckvingar, mot spetsen endast otydligt förmörkade antenner samt genom mattare bakkropp (på grund av dennas tätare punktur och behåring).

T. subtilis är överallt sällsynt och är känd från Mellaneuropa, Danmark och sö. Finland. Arten förekommer typiskt just på sandiga flodstränder. Även den från Island av en av oss (Lindroth, Zool. Bidr. Uppsala 13. 1931, p. 204) publicerade »*gracilis*» har visat sig vara felbestämd och tillhöra *subtilis*.

12. **Trogophloeus (*Troginus*) despectus** Baudi, Reitter, nec Ganglb.

Gtl. När 7/7 1929 2 ex. (Palm) i sandigt åkerdike nära havet; Öl. Källa 1 ex.[1] (Lohmander); Vrml. Klarälven 1933 (Lindroth, Palm): Forshaga 21/6, Ö. Ullerud 5/6, Olsäter och Munkfors 20/6, Höje 7/6, Sälje och Ekshärad 19/6, Fastnäs 9/6, Stöllet 18/6, Likenäs 11/6. — *T. despectus* förekom vid Klarälven tämligen sällsynt i fin, torr slamsand, på samma slags lokaler, där flera *Bledius*-arter levde, särskilt *B. tibialis* Heer.

Die Bestimmung vorliegender Art war mit grossen Schwierigkeiten verbunden. Denn während nach Ganglbauer, Reitter u. a. eine halsartige Einschnürung des Kopfes beim *subg. Troginus* nicht einmal angedeutet sein soll — ist ja das *subg. Troginus* eben auf dieses Merkmal gegründet — kommt eine solche (wenngleich nur schwach ausgebildet) bei fast allen unseren (etwa 40) Stücken vor. Es schien deshalb nicht unwahrscheinlich, dass unsere schwedischen Stücke zu einer noch unbeschriebenen, dem *despectus* äusserst nahestehenden Art gehören sollten. Der Vergleich mit einer grösseren Anzahl mitteleuropäischer (darunter mehrerer von Ganglbauer bestimmter)[2] Stücke, die freundlichst von Dr K. Holdhaus, Wiener Mus., zur Verfügung gestellt wurden, sowie mit enigen finnländischen *despectus* (Vammeljoki, Krogerus; Pälkäne, Söderman), ergab aber, dass auch die ausländischen Stücke eine mehr weniger ausgeprägte Andeutung einer halsartigen Einschnürung besitzen. —

[1] Detta ex. har i Ent. Tidskr. 1929, p. 60 publicerats under namnet *T. exiguus* Er., vilket enligt numera brukad nomenklatur är beteckningen för en *despectus* närstående art, som ännu ej är funnen i Sverige.

[2] Ganglbauer benutzt die beiden Namen *despectus* und *exiguus* umgekehrt, so dass sein *exiguus* den echten *despectus* Baudi darstellt.

T. exiguus Er., wovon wir ebenso mehrere ausländische Stücke gesehen haben, scheint aber eine derartige Einschnürung gänzlich zu fehlen. Offenkundig ist also, dass das erwähnte Merkmal wohl beim Auseinanderhalten der beiden Arten, nicht aber zum Aufrechthalten der Untergattung *(Troginus)*, benutzt werden kann. Ob das *Subgenus* auf anderen Gründen beibehalten werden kann oder nicht, wagen wir nicht zu entscheiden.

Auch mit *Trogophloeus (Taenosoma) halophilus* Kiesw. wurde *despectus* verglichen. Ersterer unterscheidet sich durch deutliche Halsabschnürung, kleinere Augen, durch längere, mehr gleichbreite Fühler, flacheren, weniger parallelen Körper und wesentlich feinere Punktierung der Flügeldecken. Auch die Zahl der allerdings äusserst flachen Halsschildgruben bietet ein gutes Merkmal. Diese sind bei *despectus* 4 (meistens deutlich); bei *halophilus* finden sich stets nur 2, zuweilen fast erloschene Gruben am Hinterrand. Auch *exiguus* hat undeutlichere Gruben als *despectus*.

T. despectus, som torde vara en förbisedd och ofta feluppfattad art, är i de nordiska länderna förut blott publicerad från de båda ovannämnda finska lokalerna. Dessutom är den angiven från Mellan- och Sydeuropa.

13. Olophrum nigropiceum Motsch.

Pite lpk. Pjeskejaure 8/7 1925 1 ex. (Lindroth) under uppskyl på sandrevel i Varvekdeltat vid sjöns n. ända (reg. alp., 580 m. ö. h.); Dlr. Idre 15/7 1929 1 ex. (Axel Olsson) vid sankt strandparti av Hågntjärn, Storvätteshågna (reg. alp., 1200 m. ö. h.).

Vi tänkte oss till en början möjligheten av att dessa djur kunde tillhöra den närstående, särdeles variabla *O. boreale* Payk., tillsammans med vilken den vid Pjeskejaure anträffades. Genom starkt insvängda halssköldsidor, slankare antenner och längre täckvingar avvika de emellertid tydligt. Munster, som sett Lapplands-ex., förklarar också, att det fullständigt överensstämmer med det i Målselvdalen tagna, av Strand & Hanssen publicerade ex. (N. Ent. Tidskr. III. 1932, p. 32), som blivit granskat av Scheerpeltz, släktets monograf.

O. nigropiceum torde vara sammanhängande utbredd från Kamtschatka till Skandinavien, ehuru den ännu ej blivit anmärkt inom det politiska Finlands gränser.

14. Euplectus bescidicus Reitt.

Vrml. Ö. Ullerud 8/6 1933 1 ex. (Palm) håvat i ängsmark vid Klarälven.

Denna art är funnen i enstaka ex. i Finland (Lojo), Danmark (flera lokaler) och Mellaneuropa.

15. **Olibrus norvegicus** Munster.

Vrml. Höje 8/6 1933 5 ex. (Palm) håvade på torra gräs- och örtrika marker invid Klarälven. Bestämningen har godhetsfullt kontrollerats av auktor, som beskrivit arten i Forh. Vid. Selsk. Oslo 1901. Enär denna publikation är svåråtkomlig för flertalet svenska coleopterologer, skola de väsentligaste kännetecknen för *O. norvegicus* här anföras: Täckvingarnas huvudstrimmor närma sig varandra baktill mycket starkt och äro stundom förenade; den mycket fina suturalstrimman är framtill ej avkortad utan går i ett med strimman längs skutellen. Täckvingarna äro nästan utan spår av mikroskopisk retikulering (hos ♂ blott vid spetsen, hos ♀ litet längre upp). Metasternum starkt punkterat (såsom hos *bicolor* Fbr.); punkterna å »sidovingarna» utdragna på längden. Storlek 1,8—2 mm. — Liknar *bicolor* i form men är mindre (*bicolor* 2—2,5 mm.) med i regel ljusare färg. Ännu mera påminner *norvegicus* om *affinis* Strm., från vilken den skiljes genom ej avkortad suturalstrimma och metasternums starka punktering.

O. norvegicus är tidigare anträffad blott i Norge, varest den i landets sydligare del tagits på ett stort antal platser, stundom ganska talrikt.

16. **Ceutorrhynchus chrysanthemi** Germ.

Ög. Alvastra 29/5 1932 1 ex. (Palm) i strandbrinken vid stranden av Vättern.

C. chrysanthemi har av t. ex. Reitter upptagits som *var.* till *rugulosus* Hbst., men anses av Victor Hansen (Danmarks Fauna 22. 17) m. fl. som särskild art. Den är utbredd över södra delen av Finland och där enligt Hellén (Not. Ent. 1921, p. 101) vanligare än *rugulosus,* är ännu ej anträffad i Norge eller Danmark men förekommer i Sönderjylland och större delen av Mellaneuropa.

*

Av ovan uppräknade arter ha *Euplectus bescidicus* och *Ceutorrhynchus chrysanthemi* bestämts av Hr Byretsdommer V. Hansen, Köpenhamn, vilken därjämte kontrollerat och godkänt determinationen av *Atheta delicatula* och *Trogophloeus subtilis.* Vidare har Hr Lektor H. K. Hanssen, Oslo, kontrollerat bestämningen av *Atheta delicatula* samt — såsom förut omtalats — Hr Bergmester Th. Munster, Oslo, granskat *Olophrum nigropiceum* och *Olibrus norvegicus.* För den värdefulla hjälp dessa framstående coleopterologer härigenom lämnat oss framföres ett hjärtligt tack.